

ברוך צפריר ז"ל

בן מרים ויעקב רוטברד

נולד : ו' כסלו ה' תרע"ד 05/12/1913
עלה לארץ : ח' ניסן ה' תרצ"ז 20/03/1937
נפטר : ב' שבט ה' תשנ"ט 19/01/1999

לפני כחודשיים מלאו לחברנו ברוך 85 שנים. רק לפני זמן קצר עבר להתגורר בדירונת הקטנה הקרובה ל"בית אחדות", להרגיש יותר בטוח. כשנולד בכפר הקטן ויסוקה רודה אשר בליטא, כילד חמישי ואחרון (בן הזקונים), נתנו לו הוריו את השם ברוך.

ואכן היה הילד ברוך ברוך כשרונות. כשהיה פעוט כבן שנה פרצה מלחמת העולם הראשונה. הגרמנים ספחו לעצמם והשתלטו על חלקים גדולים מליטא. האב, שהיה סוחר גדול ועשיר, החליט לא לסכן את חיי בני משפחתו. הוא מסר את רכושו העצום לבעל חווה ליטאי שהיה ידידו, כדי שישמור לו על רכושו בעת העדרו, עד ש... תיגמר המלחמה.

ברוך, עם הוריו ואחותו, נדדו לרוסיה והגיעו לויטבסק, שם התגורר כפליטים. בגיל 5 התברר שברוך יודע לקרוא חופשי עברית ואת לוח הכפל עד 100. כאשר שמע הגביר היהודי, התפעל מאוד ונתן לילד המוכשר שתי מטבעות ונשיקה, שברוך שמר בזיכרונו זמן רב.

בסיומה של המלחמה, חזרה המשפחה לכפרם, ואז התברר להם שנותרו בחוסר כל. כיוון שביתם הגדול בן שתי הקומות הפך להיות בית ספר לאחר שהוחרם ע"י השלטון הליטאי העצמאי החדש. וגם כל הרכוש הרב שהופקד אצל בעל החווה ידידם, התמסס ונעלם, כפי שטען: ששני הצדדים הלוחמים (הגרמנים והרוסים) גזלו הכל.

האב תבע מן הממשלה להחזיר את רכושו והשופט הליטאי פסק שאת הבית (ביה"ס) לא ניתן להחזיר, אלא רק פיצוי כספי, שהיה כל-כך עלוב שלא הספיק אפילו לקניית כיכר לחם.

הוחלט לעבור לעיירה אחרת ע"י הגבול הגרמני שם התגוררו קרובי משפחת האב. בבית העלוב והדולף התחילה אמו של ברוך לחלות, ובימים ההם טרם התגלה הפניצילין וכל משפחת האנטיביוטיקה.

ברוך החל ללמוד בימים בביה"ס ובערבים ב"חדר" מעורב (בנים ובנות). ברוך הצטיין בלימודיו, וכשנפתחה שם גימנסיה עברית עבר ללמוד בה.

בנוסף לעברית היו הגרמנית והליטאית שפות שחובה ללמוד אותן. ברוך הצטיין בכל גם בלימודים וגם בספורט, בייחוד בכדורגל ובהתעמלות על מכשירים. היה הכי חזק והכי יפה בכתה ונהנה מהחיבה והאהבה שזרמה אליו מכל הסובבים אותו.

כשהיה בן 12 נפטרה אמו האהובה, דבר שהשפיע על כל מהלך חייו שלו ושל כל המשפחה. באותו זמן, לאחר ימי האבל, לקח אותו הדוד (אחי אמו) לבלות את חופשת הקיץ בחוותו. ברוך טען בביטחון שאז... במרחבי השדות ההם, נבטה בו האהבה לחקלאות.

שוב חזר אל ספסל הלימודים, הצטרף כספורטאי לסניף "מכבי" בעיירה וגם להסתדרות "הצופים", אך כמו שכתב ברוך בזיכרונותיו על בית הוריו, קללת המחלות לא פסה מביתם. אח אחד חלה בשחפת, אחותם הצעירה שטיפלה בו נדבקה וחלתה גם היא, ומתה. ברוך, הנער בן ה-17 ממשיך לטפל באחיו עד יומו האחרון. האח הבכור שרת בצבא וברוך נאלץ לוותר על לימודיו כדי לעזור לאבא בחנות בפרנסה. מדי פעם הוא עובר בדיקות כדי לוודא שלא נדבק במחלה האיומה. כאשר סוף-סוף חוזר האח הבכור מן הצבא, מחליט ברוך שהוא רוצה לעלות לא"י ויהי מה. הוא מצטרף ל"קיבוץ הכשרה" שבעירו, לאחר ויכוח קשה עם האב.

כיוון שהיה מפעילי הקיבוץ, אהוב ומקובל, חרוץ ומסור, אישרה האסיפה שהחלוץ ברוך ראוי ומוכשר לעלות לא"י, אך הסרטיפיקאטים שניפקה ממשלת המנדט היו במשורה, ובינתיים מגיע מועד גיוסו לצבא ליטא, מה לעשות?... הרי אם לא ילך לצבא לא יוכל אח"כ לצאת את גבולות ליטא, ומה יהיה אז??

ברוך עשה אז צעד אמיץ מאד ויוצא דופן! הוא התנדב לצבא ליטא עוד בטרם נקרא עוד לא נשמע אז כדבר הזה... שיהודי יתנדב לצבא. 3 ימים של ויכוחים מרים עם אביו שהיה צריך לחתום כדי שיוכל להתנדב. וברוך ניצח! הוא עבר את כל התלאות בצבא שלא ראה מימיו יהודי מתנדב (בדרך כלל נלקחו בעל כורחם).

לועידת "החלוץ" שהייתה אז בליטא הגיע ישראל מהרש"ק חבר גשר – אשדות יעקב, ולנוכח מעשהו האמיץ של ברוך, אמר מהרש"ק בועידה: "ברוך הוא החלוץ שהראה את הדרך להתנדב לצבא. כי אנחנו זקוקים שהחלוצים שלנו קיבלו גם הכשרה צבאית".

כאשר סוף-סוף השתחרר מהצבא וגם הסרטיפיקט המיוחל הגיע, לא היה מאושר מברוך. הוא הגיע ישר מהאנייה לגבעת מיכאל שבנס ציונה שם חיכו החלוצים לאות מהמוסדות המיישבים ובינתיים עבדו בפרדסים, בפריקת קרונות משא של הרכבת בתל-אביב, ירד לים המלח כדי להעמיס ולפרוק את המכוניות של האשלג, עבד בפרך בהוצאת מלח מהבריכות בעתלית, עד שהוחלט לשלוח אותו להשתלם בעבודת הטרקטור באשדות יעקב, כדי שבבוא יום העלייה לקיבוץ דפנה בגליל יוכל להכין את השטח. צוות הפלחה באשדות קיבל אותו בסבר פנים יפות, באהבה וחום.

ברוך סיפר בגאווה איך פתח את התלם הראשון של אדמת קיבוץ דפנה, כשעלו על הקרקע במסגרת מבצע "חומה ומגדל". בדפנה הכיר את בלה רעייתו לעתיד. לאחר שהתעוררו אי הבנות בענף החליט ברוך לעבור לאשדות יעקב כי זכר שקיבלה אותו בחום.

ברוך עבד מעל גבי הטרקטורים הגדולים גם באשדות וגם בעבודת חוץ, בהכנת שטחים בכל רחבי הארץ. מבריכות הדגים שלנו שע"י הירמוד, דרך עקירת עצים ושיחים שגדלו בר באדמות עין גב ודגניה, הכשרת שטח לשדה תעופה ע"י קסטינה, כמובן ירד עם הפלחים לעבד את אדמותינו בנגב, ולפני מלחמת השחרור גם בכפר עדסיה של הפרסים שכנינו שמעבר לירמוד.

כל עול גידול הילדים נפל, כמובן, על בלה. אחרי מלחמת השחרור עם בואם של אלפי עולים שיושבו בבית-שאן, הגיע לארץ סם המבורג שהיה חקלאי אמריקאי וציוני נלהב שהציע לגדל כותנה בעמק בית-שאן, כפתרון לאבטלה.

ברוך שהצטיין בהכנת הקרקע, יישור ועיבוד, נבחר ע"י רייסקין, מנהל "ייצור ופיתוח" שהיה חבר אשדות. סם התבונן בשטח, חיבק את ברוך ואמר: "פה תהיה חווה". וכך לפי הוראותיו של סם המבורג, הכין ברוך את השטח. זו גם הייתה הפעם הראשונה בה הושקה השטח לא בשיטה של הצפת ערוגות רחבות שהייתה נהוגה אצלנו, אלא בתלמים. סם התפעל ומיהר לפרסם בכל הארץ את דבר התלמים הישרים... מכל רחבי הארץ הגיעו לראות את הפלא ואפילו כיתות מהטכניון הגיעו כדי לראות את פלאי עיבוד הקרקע של ברוך. זרעי הכותנה הובאו ונזרעו. הכותנה נבטה, צמחה וגדלה בצורה אדירה, סם המבורג לא האמין למראה עיניו ורצה לקחת כמה הלקטים כדי להביא לארה"ב. כדי להתגבר על בעיות המכס הוכנסו ההלקטים לקופסא שנסגרה באופן הרמטי בביח"ר "אשד" שלנו, זה היה רעיון של ברוך. הכותנה גדלה והצליחה מעל המשוער. הניסיון הצליח! ולאחר השנה השניה סם התרשם כל-כך שביקש משר החקלאות לוי אשכול לקחת את ברוך לחוותו בקליפורניה שבאמריקה כדי להמשיך ולהכשיר אותו בעסקי הכותנה. ברוך נסע ולמד שם מ- א' עד ת'. הגעגועים לבנות אורה ורנה ולבן יעקב, למשפחה ולקיבוץ, למילה עברית, היו ממש מעבר לכוח הסבל שלו. במבט לאחור אמר: "שנית לא הייתי נוסע!"

כשחזר היה אחראי על 7 חוות לגידול כותנה.

כל דבר שברוך לקח לידי היה עשוי בקפדנות ובדייקנות מרובה. את הכל עשה בכל ליבו, נפשו ומאודו. רק בגלל בעיות בריאות יצא לאחר זמן מה מעבודת השדה ועבר לעבוד במחסן הכללי, ולאחר ניתוח קשה עבר לעבוד לאחר קורס בהנהלת חשבונות. המסירות והנאמנות הייתה מעל ומעבר.

פעם, בימים שלפני קום המדינה, קראו לברוך לבוא ולהשתתף בחפירת "סליק". ברוך אמר לבלה שהוא יוצא לעבוד... בלה שהייתה מתורגלת ביציאתו לעבודות חוץ במקומות רחוקים, לא אמרה דבר, וברוך, עם חברים נוספים, חפרו בחשאי בלילות, ישנו ואכלו בחפירות ביום. אף אחד לא ידע! כמובן שלא דיברו על כך ולא הלכו לבקר את המשפחה והילדים... ורק כעבור שנים, כאשר דיברו וספרו זיכרונות על הימים ההם, סיפר ברוך לבלה, מה זאת אומרת לשמור סוד... ובלה נעלבה עד עמקי נשמתה והתקשתה לסלוח: "אז היית כל אותו הזמן באשדות וחפרת?! מה אתה חושב שאני הייתי מספרת? אתה לא סמכת עלי? ואת זה סיפר לי ברוך עם חיוך קטן וכדי שאבין מה פירושו של "סוד צבאי" באותם ימים של טרום מדינה.

הכל היה אצלו סגור וחתום. בעצמו כתב את קורות חייו, לא הסכים להתראיין במסגרת הראיונות שנערכו בארכיון. לאחר שנתן לי לקרוא, ביקש שאסגור הכל במעטפה, שלא תיפתח עד יום מותו! כל מילה הקשורה לימי ילדותו, למותם של אמו, אחותו ואחיו גרמה לדמעות לפרוץ, ואת זאת לא יכול היה להרשות לעצמו... עטף עצמו במין שריון קשה, כדי להגן על התוך הרך והכואב. אף דמעה לא תקלקל את הסדר המופתי.

אימרו נא אתם, שבאתם ללוותו למקום מנוחתו האחרון: "איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש הזה?!"

אתם: אורה, רנה ויעקב, עם הבעלים, הנשים, הילדים והנכדים שהם הנינים של ברוך, זיכרו שהיה לכם אבא וסבא מיוחד במינו, ולנו, חברי אשדות, עוד ענק מאותו דור מופלא של בוני הארץ והקיבוץ, נעלם מנוף אשדות ויישאר חקוק בזיכרוננו. נוחה בשלום ברוך, ברוך הכשרון, לך לעולמך לפגישה מחודשת עם אשתך, הוריד וקרוביך.

בהמון הערכה: עמליה ד.

